

Pikku lisä alasaksalais-suomalaisiin lainakosketuksiin

Jorma Koivulehdon artikkeli *Häät* (2002) oli omalta osaltaan inspiroimassa Mikko Bentliniä väitöskirjaansa *Niederdeutsch-finnische Sprachkontakte* (2008), joka lopullisesti toi suomen alasaksalaisen lainasanakerrostuman tutkijayhteisön tietoisuuteen. Vaikka Koivulehto ei enää palannut aiheeseen sen koommin, hänen jäämistöstään silti löytyy muualla julkaisematon uusi alasaksalainen lainaetymologia, jonka lyhyesti esitelen seuraavassa.

KULLI 'penis' (SMS 2008: 696) < 'penis, kives(pussi)' (VKS 1994: 742)

← keskialasaksa *kul*, *kull*, *kulle*, *kūlen* jne. 'kives', harv. 'penis' (Schiller & Lübben 1876: 591–592; Lübben & Walther 1888: 193; Lasch & Borchling 1977: 698–699); vrt. myös hollanti *kul* 'kives, penis, marmorikuula jne.'; friisi *kul* 'penis' (De Vries 1971: 370)

← latina *culleus* 'kives(pussi)' < 'nahkasäkki' (De Vaan 2008: 150).

Vaikka suomen ja hollannin sanojen samankaltainen muoto ja merkitys on huomattu jo kauan sitten (vrt. esim. Rietz 1867: 375), alasaksalaista lainaetymologiaa ei kuitenkaan ole esitetty ennen kuin vasta tässä ja nyt. Itse etymologia on niin läpinäkyvä, ettei se liiemmin lisäselittelyä kaipaa. Tässä yhteydessä voidaan samalla lopullisesti haudata sanalle esitetyt jo entuudestaan epätodennäköisinä pidetyt etäsukukieliset vastineet (ks. esim. SKES 1958: 234; SSA 1992: 431).

Lähteet

- BENTLIN, MIKKO 2008: *Niederdeutsch-finnische Sprachkontakte: Der lexikalische Einfluss des Niederdeutschen auf die finnische Sprache während des Mittelalters und der frühen Neuzeit*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 256. Helsinki: Société Finno-Ougrienne.
- KOIVULEHTO, JORMA 2002: *Häät*. – *Virittäjä* 106: 490–507.
- LASCH, AGATHE & BORCHLING, CONRAD 1928–: *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. Neumünster: Wachholtz.
- LÜBBEN, AUGUST & WALTHER, CHRISTOPH 1888: *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. Norden: Solta.
- RIETZ, JOHAN ERNST 1867: *Svenskt dialektlexikon*. Malmö: Cronholm.
- SCHILLER, KARL & LÜBBEN, AUGUST 1875–1881: *Mittelniederdeutsches Wörterbuch*. Bremen: Kühtmann.
- SKES = Y. H. TOIVONEN & AL. 1955–1978: *Suomen kielen etymologinen sanakirja*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 12. Helsinki: Société Finno-Ougrienne.
- SMS = TUOMO TUOMI & AL. 1985–: *Suomen murteiden sanakirja*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 36. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- SSA = ERKKI ITKONEN & ULLA-MAIJA KULONEN 1992–2000: *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 556. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAAAN, MICHIEL DE 2008: *Etymological dictionary of Latin and the other Italic languages*. Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series 7. Leiden: Brill.
- VKS = LAHJA-IRENE HELLEMAA & AL. 1985–: *Vanhan kirjasuomen sanakirja*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 33. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- VRIES, JAN DE 1971: *Nederlands etymologisch woordenboek*. Leiden: Brill.